

Kildekritiske øvelser

Kapitel 2 i 'Grundbog til Danmarkshistorien'

Spørgsmål/Problemstillinger:

- *Hvorfor lod Harald Blåtand sig omvende til kristendommen?*
- *Hvordan var vikingernes levevilkår og skikke?*

1. Hvad siger materialet (kilden) om spørgsmålet?
2. Er materialet en god kilde til at besvare spørgsmålet?
 - Er kilden nedskrevet samme tid som begivenhederne?
 - Er kilden nedskrevet samme sted som begivenhederne?
 - Var kildens forfatter til stede og har viden om begivenhederne?
3. Kommunikationssituationen
 - Hvem er afsender?
 - Hvem er modtager?
 - Hvad er afsenderens hensigt med kilden?
4. Troværdighed
 - Har afsenderen en bestemt tendens?
 - Er afsenderen troværdig?*
5. Konklusion på kildearbejdet
 - Hvilke troværdige udsagn har kilden givet om det historiske spørgsmål?
 - Kan vi tilføje viden andetsteds fra til at besvare spørgsmålet mere fuldstændigt?

Fra: <https://grundbogtil danmarkshistorien.systeme.dk/?id=346>

* NB! Overvej om en troværdig kilde og en god kilde nødvendigvis er det samme.

Widukind om Harald Blåtands overgang til kristendommen (o. 968)

<https://grundbogtildanmarkshistorien.systeme.dk/?id=83>

Introduktion: Den tyske munk Widukind af Corvey, der levede i 900-tallet, skrev *Saksernes historie*, hvoraf følgende tekst er et uddrag.

Widukind om Haralds overgang til kristendommen (o. 968)

Danerne var fra gammel tid kristne, men tjente ikke desto mindre afguderne efter hedningeskik. Nu hændte det en gang, at der ved et gilde, hvor kongen var tilstede, opstod en trætte om dyrkelsen af guderne, idet danerne påstod, at Kristus var en gud, men at der også var andre guder, der var større end han, da de lod menneskene se langt større tegn og undere end Kristus. Herimod vidnede en klerk, der nu har viet Gud sit liv, en biskop ved navn Poppo, at der var en eneste sand gud og fader og hans enbårne søn vor Herre Jesus Kristus og den Helligånd, medens afguderne var dæmoner og ikke guder.

Kong Harald, om hvem det siges, at han var ivrig efter at høre, men sendrægtig i at tale, spurgte ham nu, om han var villig til at bevise denne tro på sig selv, hvortil Poppo uden tøven svarede ja. Kongen lod så klerken sætte under opsyn til dagen efter, og da det var blevet morgen, lod han et stort, tungt stykke jern ophede og bød klerken bære det glødende jern for den katolske tro. Den Kristi bekender greb uden vaklen jernet og bar det så længe kongen bestemte, fremviste så sin hånd, der var uskadt, og overtlydede således alle om den katolske tros sandhed.

Derover omvendte kongen sig, besluttede at ære Kristus alene som Gud og bød de folk, han herskede over, at forkaste afguderne, og han viste senere præsterne og Guds tjenere skyldig ære.

Widukinds Sachserkrønike, s. 122-123. På dansk ved J.P. Jacobsen. Selskabet for Historiske Kildeskrifters Oversættelse 1910.

Arbejdsspørgsmål: Widukind om Haralds overgang til kristendommen (o. 968)

1. Hvordan bliver Poppo's bedrift fremstillet af Widukind?
2. Hvilke kildekritiske overvejelser bør man gøre sig i forhold til Widukinds fremstilling af Poppo's bedrift?
3. Hvilke forskelle er der på grundbogens og Widukinds fremstilling af Poppo's bedrift? Se grundbogsafsnittet: "[Trosskifte](#)".
4. Er grundbogen efter din mening kritisk nok i sin omtale af Poppo's bedrift?

Adam af Bremen om Harald Blåtands overgang til kristendommen (o. 1075)

<https://grundbogtildanmarkshistorien.systeme.dk/?id=84>

Introduktion: Følgende tekst er et uddrag af Adam af Bremens *De hamburgske ærkebispers historie og Nordens beskrivelse*, der er fra slutningen af 1000-tallet.

Adam af Bremen om Haralds overgang til kristendommen (o. 1075)

Så snart kong Otto var blevet befriet for sine brødres efterstræbelser, gjorde han ret og retfærdighed for folkene. Da han derpå havde lagt næsten alle de riger, som var faldet fra efter Karls død, ind under sit herredømme, greb han til våben mod danerne, som tidligere hans fader havde slået i krig. De pønsede på at føre krig og myrdede ved Hedeby Ottos udsendinge tilligemed markgreven samt udryddede hele sachserkolonien fuldstændig. For at hævne dette rykkede kongen straks med en hær ind i Danmark. Efter at have overskredet danernes grænsemærker, som i sin tid var blevet rejst ved Slesvig (:Dannevirke), hærgede han hele landet med ild og sværd (...)

Da han drog tilbage, gik Harald imod ham ved Slesvig og leverede ham slag. I dette kæmpede begge parter tappert, men sachserne gik af med sejren, og danerne måtte overvundne trække sig tilbage til skibene. Omsider kom man overens om fredsvilkårene; Harald underkastede sig Otto, modtog riget af ham og lovede at antage kristendommen. Umiddelbart efter lod Harald sig døbe sammen med sin hustru Gunhild og sin lille søn, som vor konge (:Otto) holdt over dåben og kaldte Svenotto.

Arendse & Johnny Thiedecke: De danske vikinger, side 107. Pantheon 2003.

Arbejdsspørgsmål: Widukind om Haralds overgang til kristendommen & Adam af Bremen om Haralds overgang til kristendommen

1. Find information om kildens forfatter, Adam af Bremen, og fastlæg herudfra hans kildeværdi til spørgsmålet om Harald Blåtands kristning.
2. Hvordan udlægges Harald Blåtands omvendelse til kristendommen hos Adam af Bremen? Hvordan skal vi kildekritisk forholde os hertil?
3. Sammenhold Adam af Bremens udlægning af Harald Blåtands kristning med den viden, vi har fra den tyske munk [Widukind i kilde 2.1](#). Forklar forskellene.
4. Indgår Adam af Bremen som kildegrundlag for grundbogsteksten i spørgsmålet om Danmarks kristning? Giv en mulig forklaring på dette valg.

Vikingernes vide verden – En rejsende med jødisk baggrund fortæller om Hedeby (o. 965)

<https://grundbogtildanmarkshistorien.systeme.dk/?id=86>

Introduktion: Følgende tekst er skrevet af en jødisk-arabisk rejsende diplomat og købmand, Abraham ben Jacob eller med det arabiske navn Ibrahim ibn Yaqub al-Tartushi, oprindeligt bosiddende i Cordoba i det arabiske Spanien. Abraham ben Jacob havde under sin rejse den fordel, at han som følge af sin jødiske baggrund kunne få husly i de små jødiske samfund rundt om i Europa. Herved kunne han få indgående kendskab til bl.a. levevis, skikke, produktion og handelsforhold. Her følger hans beretning om et besøg i Hedeby tæt ved det nuværende Slesvig. Besøget fandt sted ca. 975.

En rejsende med jødisk baggrund fortæller om Hedeby (o. 965)

Slesvig er en meget stor by ved den yderste ende af verdenshavet. I dens indre er der kilder med fersk vand. Dens beboere tilbeder Sirius, bortset fra det lille antal, som er kristne og som har en kirke der. (...)

De fejrer en fest, hvor de alle kommer sammen for at ære guden og for at æde og drikke. Den, som slagter et offerdyr, rejser ved døren til sin gårdsplads pæle og sætter offerdyret derpå, hvad enten det er et stykke kvæg eller en vædder eller en gedebuk eller et svin, for at folk kan vide, at han ofrer til sin guds ære.

Byen er fattig på varer og rigdomme. Folks vigtigste næringsmiddel er fisk, for dem er der mange af. Hvis en af dem får børn, kaster han dem ud i havet for at spare udgifterne.

I øvrigt fortalte han, at retten til skilsmisse tilkom kvinderne. Kvinderne skiller sig, når de har lyst til det. Man har også der en kunstigt fremstillet øjensminke; når de anvender den, tager skønheden aldrig af, men tager endog til hos mænd og kvinder. Han sagde også: Aldrig hørte jeg hæsligere sang end slesvigernes, det er en brummen, som kommer fra deres struber, i lighed med hundegøen, dog endnu mere dyrisk end denne.

Georg Jacobsen i Quellen zur deutschen Volkskunde Heft 1. Berlin 1927. Her efter: Jørgen Bjernum: Kilder til vikingetidens historie, side 27-28, Gyldendal 1971.

Arbejdsspørgsmål: En rejsende med jødisk baggrund fortæller om Hedeby (o. 965)

1. Lav en liste over de skikke, som forfatteren har valgt at nævne. Hvorfor mon valget er faldet på netop disse sider af vikingelivet?
2. Hvilken holdning har kildens forfatter til vikingerne?
3. Genlæs grundbogsafsnittet: [Landsbyer og byer](#). Hvilke dele af kilden har grundbogens forfatter valgt at gøre brug af – og hvilke kildeudsagn er fundet for svage? Giv en mulig forklaring herpå.